

TILSYNSRÅDET FOR KRIMINALOMSORGEN

TILSYNSRAPPORT

Agder fengsel, Mandal avdeling 24.09.2025

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen.....	3
1.2. Gjennomføring av tilsynet.....	3
2. Tilsynsrådets vurderinger	4
2.1. Om Mandal fengsel.....	4
2.2. Innsattbefolkningen	4
2.2.1. Barn og unge i fengselet.....	4
2.2.2. Innsatte med behov for tolk	5
2.3. Avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå (SHS).....	6
2.4. Forholdet mellom innsatte og ansatte	6
2.4.1. Kontaktbetjenter	6
2.4.2. Kontaktutvalg	7
2.4.3. Kommunikasjon mellom innsatte og ansatte.....	7
2.5. Tid utenfor cellene, sysselsettings- og aktivitetstilbud	8
2.5.1. Innledning	8
2.5.2. Innlåsing og faktisk isolasjon	8
2.5.3. Sysselsettings- og aktivitetstilbud	9
2.6. Kontrolltiltak	10
2.6.1. Utelukkelse.....	10
2.6.2. Sikkerhetscelle og sikkerhetsseng.....	11
2.6.3. Visitasjon.....	13
2.6.4. Cellevisitasjon	13
2.7. Tilgang til helsetjenester	13
2.8. Forebygging av selvskading og selvdrap.....	14
2.9. Kontakt med familie og venner	15
2.9.1. Innledning	15
2.9.2. Ringetid	15
2.9.3. Besøk.....	16
2.10. Tilbakeføringsarbeid	17
3. Tilsynsrådets anbefalinger.....	18
4. Tilbakemelding og oppfølging.....	22

1. Innledning

1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen

Tilsynsrådet er uavhengig i sitt arbeid og kan ikke instrueres om lovtolkning eller skjønnssutøvelse. Tilsynsrådet består av en fast ledelse på tre personer: Verna Rege Nilssen, Oddvar Thorbjørnsen Faltin og Tonje Lilaas Larsen. Den lokale forankringen er videreført gjennom Tilsynsrådets fylkesbaserte sammensetning med lokale medlemmer. Sivilrettsforvaltningen har oppgaven som sekretariat for Tilsynsrådet.

Tilsynsrådet skal føre tilsyn med at personer som er innsatt i kriminalomsorgens institusjoner, behandles i samsvar med gjeldende rett og at deres velferd ivaretas. Tilsynsrådet skal også føre tilsyn med at personer som gjennomfører varetekt eller straff utenfor institusjon, behandles i samsvar med gjeldende rett.

Tilsynsrådet kan ta opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra innsatte, domfelte, siktede, botlagte, pårørende eller ansatte.

Ved hvert tilsynsbesøk i kriminalomsorgens institusjoner skal minst to medlemmer av Tilsynsrådet delta, så langt mulig én fra ledelsen. Tilsynsbesøket kan varsles på forhånd eller være uanmeldte. Domfelte og innsatte har rett til å kommunisere fortrolig med Tilsynsrådet og sekretariatet.¹

Tilsynsrådet og sekretariatet har taushetsplikt etter forvaltningsloven. Taushetsplikten omfatter også forhold av betydning for sikkerheten i kriminalomsorgens institusjoner eller for gjennomføringen av straff utenfor fengsel.²

Det skal skrives en tilsynsrapport etter hvert tilsyn.³

1.2. Gjennomføring av tilsynet

Onsdag 24. september var Tilsynsrådet på tilsyn i Agder fengsel, Mandal avdeling (heretter Mandal fengsel) fra kl. 09:00 til 18:30.

Følgende personer deltok fra Tilsynsrådet:

- Oddvar Thorbjørnsen Faltin (1. nestleder).
- Anne Berit Lund (lokalt medlem).
- Irene Lunde (lokalt medlem).
- Samantha Svenkerud McInerney (sekretariatet).
- Marte Slette Glorvigen (sekretariatet).

Mandal fengsel ble varslet om tilsynsbesøket i brev av 8. juli 2025. Det ble innhentet dokumentasjon i forkant og etterkant av tilsynet.

Rapporten bygger i hovedsak på informasjon fra fengselsledelsen, samtaler med ansatte og innsatte, egne observasjoner og mottatt dokumentasjon.

Fengselet bistod velvillig under gjennomføringen av besøket.

¹ Straffegjennomføringsloven § 9 a.

² Straffegjennomføringsloven § 9 c første ledd.

³ Forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen § 7.

2. Tilsynsrådets vurderinger

2.1. Om Mandal fengsel

Mandal fengsel er et høysikkerhetsfengsel med 100 plasser for menn. På besøktidspunktet var antallet 96 innsatte.

Fengselet har seks ordinære avdelinger fordelt på to etasjer. Hver avdeling har 12 celler. I tillegg er det en egen mottaksavdeling og en avdeling der innsatte av ulike årsaker har mindre fellesskap enn på de ordinære avdelingene. Tredje etasje er en såkalt motivasjons-/sysselsettings-/tillitsetasje, og alle som sitter i denne etasjen må være motivert for sysselsetting og skolegang.

Fengselet består også av fire andre bygg med administrasjon, besøksrom, bibliotek, gymsal, butikk og lager. Tilsynsrådet har inntrykk av at dagligvarebutikken fungerer tilfredsstillende. Butikken er åpen mandag til fredag og stengt lørdag og søndag. Åpningstiden var fordelt mellom avdelingene. Den enkelte innsatte hadde mulighet til å handle tre dager i uka. Innsatte forklarte at de gjerne skulle hatt mulighet til å besøke butikken flere dager i uka.

Tilsynsrådet observerte at luftgården var stor, men at den har lite overbygg, som gjør at de innsatte har mindre plass å oppholde seg på dersom det er dårlig vær.

Fengselet har generelt god standard på bygg og fellesområder. Tilsynsrådet får likevel inntrykk av at innsatte ikke får tilgang til alle fasilitetene, på grunn av lav bemanning.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- utbedrer overbygg i luftgården.

2.2. Innsattbefolkningen

2.2.1. Barn og unge i fengselet

I perioden juli 2024 til juli 2025 har ett barn vært innsatt i Mandal fengsel. Han var 17 år og sonet totalt 25 dager i fengselet. Tilsynsrådet mener at det er bekymringsfullt at barn har vært innsatt i Mandal fengsel. Barnekonvensjonen artikkel 37 bokstav c slår fast at ethvert barn som er berøvet friheten, skal holdes atskilt fra voksne, med mindre det motsatte anses å være det beste for barnet.⁴ Barns særskilte utviklings- og omsorgsbehov kan ikke ivaretas i et miljø utformet for voksne. I tillegg vil barn være særlig utsatt for negativ påvirkning og andre alvorlige risikofaktorer i et voksenfengsel. Tilsynsrådet oppfordrer Mandal fengsel til å arbeide for at det ikke skal være barn i fengselet.

På besøktidspunktet var det ingen innsatte under 18 år i Mandal fengsel. Det var 15 innsatte mellom 18 og 24 år.

Mandal fengsel har ingen formell barneansvarlig eller et ungdomsteam, men opplyste at det er et tema som vil bli tatt opp til videre behandling på sentralt nivå. Fengselet forklarte at de likevel har et særlig fokus på innsatte under 24 år, og at etasjelederen har ansvar for denne gruppen. Fengselet har også opprettet en uformell ungdomsgruppe som er drevet av en programkoordinator. Ungdomsgruppen samles en gang i uken, og har fysiske aktiviteter, kurs, matlaging, kaffebarista og andre lavterskeltilbud. Fengselet opplyste at ungdomsgruppen i utgangspunktet ikke tas med ut av fengselet på grunn av begrensede

⁴ FNs konvensjon om barnets rettigheter

ressurser, men at deler av ungdomsgruppen tidligere i år deltok på en padelaktivitet på utsiden av fengselet.

Det siste året har det vært to forvaringsdømte som har sittet over tid i Mandal fengsel på grunn av høyt belegg ved Ila fengsel og forvaringsanstalt. Fengselet mottar ikke ekstra midler til forvaringsplasser.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- arbeider for at det ikke skal være barn i fengselet.

2.2.2. Innsatte med behov for tolk

Mandal fengsel skal bruke tolk «når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste».⁵ Omtrent 20 prosent av innsatte i Mandal fengsel har utenlandsk bakgrunn. I perioden juli 2024 til juli 2025 brukte fengselet tolk kun to ganger, med en totalkostnad på 2 858 kroner. Fengselet vurderte at innsatte med begrensede norskerferdigheter i noen tilfeller ikke får tilstrekkelig oppfølging.

Fengselet fortalte at mange av de innsatte forstår engelsk, og at de bruker et nettbrett som kan oversette. En slik oversettelse er ikke tilstrekkelig til å sikre riktig tolking og at informasjonen er mottatt av den innsatte. Tilsynsrådet bemerker at innsatte som behersker grunnleggende norsk, likevel kan ha behov for tolk for å forstå kompliserte vedtak og regelverk.

Fengselet må sikre at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak. Tilsynsrådet fikk informasjon om at innsatte tar på seg oppgaven å oversette dokumenter til andre innsatte. Fengselet bør ikke få hjelp av medinnsatte til å tolke, spesielt når det gjelder sensitive personopplysninger.

Tilsynsrådet viser til Sivilombudets rapport 24. april 2025 om bruk av tolk i fengsel.⁶ I rapporten understreker Sivilombudet at god kommunikasjon er avgjørende for at staten skal kunne ivareta sitt ansvar for å beskytte den innsatte. Dette gjelder spesielt for å forebygge selvskading og selvdrap, men også for å forebygge konflikter og bruk av tvang.

Tilsynsrådet mener at Mandal fengsel ikke benytter tolk i alle tilfeller hvor det er påkrevd etter tolkeloven § 6, som slår fast at offentlige organer skal bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet. I den utstrekning det er nødvendig, må Mandal fengsel benytte tolk.

⁵ Tolkeloven § 6 første ledd, jf. § 2 andre og tredje ledd.

⁶ Sivilombudet, 2025, bruk av tolk i norske fengsler, s. 13.

2.3. Avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå (SHS)

Fengselet har tidligere hatt en egen avdeling for innsatte med særlige behov for oppfølging, i et eget bygg. Dette bygget er nå innredet for å kunne ta imot innsatte som sitter på særlig høyt sikkerhetsnivå (SHS). Denne avdelingen åpnet dagen etter Tilsynsrådets besøk.

SHS vil bli benyttet av innsatte som ikke kan delta i fellesskapet av ulike grunner, og som skal beskyttes fra seg selv og andre. Avdelingen er ment å kunne ha to innsatte samtidig. Avdeling SHS skal ha fem ansatte på jobb til enhver tid.

SHS har et eget kjøkken med mulighet til å lage mat, fellesskapsavdeling med TV, treningsrom og et overvåket besøksrom med gitter som ekstra kontrolltiltak. Tilsynsrådet opplevde at fellesavdelingen var av god standard, med tilgang på kjøkken og kjøkkenbord. Det var vinduer mellom vaktrom og fellesskapsavdelingen, noe som ga betjenter i vaktrommet innsyn og mulighet til å observere de innsatte.

Innsatte på SHS har egen luftegård bestående av gressplen og fotballbane, med betongvegger rundt. Den ene vegg i luftegården er en trevegg med et vindu som gir utsyn. Fengselet har tilrettelagt for at innsatte kan plante i plantebokser i luftegården.

I tillegg har avdelingen tilgang til to ulike områder for stråleluft. Disse består av betongvegger, gitter i taket og utsyn over et industriområde. Cellene på SHS har egen dusj, toalett og vask, i tillegg til pult, stol og vindu med utsyn til betongveggen, med grønne busker foran. På besøkstidspunktet gjenstod det noe arbeid med møbleringen, men Tilsynsrådets vurdering er at cellene var i god stand. Tilsynsrådet merket seg imidlertid at klokken i fellesskapsavdelingen og i den ene cellen ikke var stilt til rett tid.

2.4. Forholdet mellom innsatte og ansatte

2.4.1. Kontaktbetjenter

Tilsynsrådet har fått opplyst at enkelte innsatte kan ha to til tre kontaktbetjenter hver, mens andre innsatte ikke har kontaktbetjent. Det er uheldig om det er slik at ikke alle innsatte har fått tildelt kontaktbetjent. Samtidig fikk Tilsynsrådet inntrykk av at det var utfordrende for de innsatte å forholde seg til flere ulike kontaktbetjenter.

Tilsynsrådet oppfattet at fengselsledelsen selv er klar over at de kan bli bedre på å lage systemer som tydeliggjør hvem de innsatte skal forholde seg til. Tilsynsrådet anbefaler at innsatte som utgangspunkt skal kun ha en fast kontaktbetjent for å sikre forutsigbarhet, tillit og kontinuitet i oppfølgingen og soningsprogresjonen.

Tilsynsrådet har også fått informasjon om at oppfølging av soningsplaner avhenger av hvem man har som kontaktbetjent. Fengselet bør sørge for at alle innsatte har en soningsplan og at denne følges opp.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sørger for at alle innsatte har en fast kontaktbetjent å forholde seg til for å sikre forutsigbarhet, tillit og kontinuitet.
- sørger for at innsatte som ikke har kontaktbetjent får tildelt dette.

2.4.2. Kontaktutvalg

På tidspunktet for tilsynet bestod kontaktutvalget i Mandal fengsel kun av to personer, med en representant i hver etasje. De to medlemmene representerte totalt opptil 100 innsatte. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet, i dialog med innsattrepresentantene, vurderer å utvide kontaktutvalget, slik at det blir en representant fra hver avdeling.

Fengselet forklarte at ledelsen har en løpende dialog med kontaktutvalget. Kontaktutvalget informerte likevel Tilsynsrådet om at deres erfaring var at det ikke var faste møtetidspunkter med ledelsen. Slik Tilsynsrådet ser det er regelmessige møter viktig for forutsigbar og gjensidig informasjonsutveksling.

Etter hva vi fikk informasjon om, ble det heller ikke lagt til rette for møter mellom representantene i andre og tredje etasje. Slike møter vil kunne bidra til samkjøringer av tilbakemeldinger til ledelsen.

Tilsynsrådet påpeker at mange problemstillinger i fengselet kan løses med god informasjon i forkant av endringer, og et godt samarbeid med kontaktutvalgets representanter. Ved tilsynsbesøket sa fengselsledelsen at de ville sette av mer tid til kontaktutvalget etter sommeren. Tilsynsrådet ønsker en tilbakemelding på hvordan fengselet har fulgt opp dette.

I september 2025 henvendte medlemmer av kontaktutvalget seg til lokalavisen «Fædrelandsvennen», og uttrykte frustrasjon over at innsatte ved to av avdelingene ikke hadde mulighet til å avgi stemme ved stortingsvalget. Dagen etter medieoppslaget sendte ordføreren Alf Erik Andersen i Lindesnes kommunene stemmeurne til fengselet, slik at de innsatte fikk avgi sin stemme. Tilsynsrådet mener fengselet selv burde tatt initiativ til dette. Alle norske statsborgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år det året valget gjennomføres har stemmerett ved stortingsvalg.⁷ Tilsynsrådet minner om at dette også gjelder alle innsatte i norske fengsler.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- øker antall medlemmer i kontaktutvalget.
- gjennomfører regelmessige møter og sørger for et godt samarbeid med kontaktutvalget.
- sørger for at alle innsatte som har rett til det, får stemme ved valg.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- hvordan Mandal fengsel følger opp utviklingen og samarbeidet med kontaktutvalget.

2.4.3. Kommunikasjon mellom innsatte og ansatte

Tilsynsrådet har fått informasjon om at enkelte betjenter til tider kan ha en fremtoning som kan oppleves som unødvendig autoritær. Mulige årsaker til dette beskrives å være manglende erfaring og utrygghet blant betjenter. Innsatte opplever at terskelen for å si ifra er høy, fordi de kan oppleve at henvendelser blir avvist, nedprioritert eller ikke tatt på alvor. Dette gjør at innsatte ikke ser noen hensikt i å ta opp problemer, noe som bidrar til et dårligere samspill mellom betjenter og innsatte.

⁷ Grunnloven § 50.

I Mandal fengsels tertialrapport for 2024 rapporterer fengselet om en økning i antall tilfeller med vold mot ansatte. Ved tilsynsbesøket fortalte imidlertid fengselet at de sjeldent opplevde angrep på ansatte, og trakk i større grad frem vold mellom innsatte på grunn av hierarkier.

Tilsynsrådet er bekymret for beskrivelsen av relasjonen mellom innsatte og ansatte ved Mandal fengsel. Betjenter må kunne sette klare grenser og kreve respekt for å sikre ro, forutsigbarhet og trygghet i avdelingen. Samtidig kan en unødvendig autoritær fremtoning ha negative konsekvenser, ettersom enkelte situasjoner unødig kan eskalere og skape irritasjon eller mistriivsel både for innsatte og betjenter. Dette kan bidra til dårligere kommunikasjon, økt konfliktpotensial og et mindre trygt miljø for alle parter.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel arbeider for å ha bedre kommunikasjonen mellom innsatte og ansatte, og legger til rette for et godt og respektfullt samspill. Dette er et temaer som kan tas opp i et godt fungerende kontaktutvalg.

Fengselet opplyste at de ikke ser behovet for at betjentene alltid følger de innsatte til besøksrom eller butikken, men at de heller benytter seg av kontroll gjennom overvåkningskamera. Tilsynsrådet er positive til dette. Det at de ikke følges kan bidra til en form for normalitet og selvstendighet for de innsatte, samt at dette også letter på arbeidsoppgavene til fengselsbetjentene. Det er også positivt for følelsen av tillit mellom innsatte og ansatte.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- styrker kontaktbetjentordningen.
- sikrer at soningsplaner følges opp.
- bedrer forholdet mellom ansatte og innsatte.

2.5. Tid utenfor cellene, sysselsettings- og aktivitetstilbud

2.5.1. Innledning

Innsatte har som utgangspunkt rett til fellesskap med andre innsatte.⁸ Begrensninger i retten krever hjemmel i lov.⁹

Den europeiske torturforebyggingskomitéen (CPT) anbefaler at alle innsatte tilbys minimum åtte timer utenfor cella hver dag.¹⁰ Fengselet skal legge til rette for at de innsatte får et aktivitetstilbud.¹¹ Straffegjennomføringsloven regulerer ikke innholdet eller mengden av dette tilbudet, men det skal tilbys «så langt det er praktisk mulig». ¹² På grunn av utformingen av regelverket kan isolasjon både være en konsekvens av en timeplan med lite fellesskap eller av et vedtak om utelukkelse etter straffegjennomføringsloven.

2.5.2. Innlåsing og faktisk isolasjon

Mandal fengsel rapporterte om følgende faktiske tider utenfor cellen per 14. august 2025:

⁸ Straffegjennomføringsloven § 17 første ledd, Grunnloven § 102 første ledd og EMK art. 8.

⁹ Grunnloven § 113.

¹⁰ Europarådet: Komiteen for torturforebygging (CPT), 26th General Report, 2017, CPT/ Inf (2017) 5, avsnitt 58.

¹¹ Straffegjennomføringsloven § 18.

¹² Straffegjennomføringsloven § 17 første ledd første punktum.

Avdeling/boenhet	Tid utenfor cella per dag
SHS/S+	Minimum 2 timer
A/B	7 timer og 30 minutter
C/D	7 timer og 40 minutter
G/H/I/J	8 timer og 30 minutter

Fengselet informerte om at dersom innsatte ved boenhet G-J er sysselsatte, er tid utenfor cella per dag 11 timer og 40 minutter. Tabellen viser at dagsplanene i fengselet i hovedsak legger opp til mindre tid utenfor cellene enn CPTs anbefaling. Informasjonen fra fengselet forteller oss at innsatte på avdeling SHS, S+, A, B, C og D ikke har minimum åtte timer utenfor cella. Tilsynsrådet påpeker på at flere avdelinger i Mandal fengsel ikke oppfyller anbefalingene til CPT.

Tilsynsrådet fikk opplysninger om at Mandal fengsel har noen utfordringer med å følge de oppsatte tidspunktene for ut- og innlåsning. Vi fikk informasjon om at de innsatte jevnlig opplever at de må vente fem til ti minutter utover oppsatt plan på å låses ut, og at betjentene ofte låser innsatte inn igjen noen minutter før tiden. Innsatte uttrykker at en tidligere innlåsning har stor negativ betydning for den enkelte, selv om det kun er snakk om fem minutter. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet i større grad legger til rette for at alle får utetid i den tidsrammen som er satt opp, og sørger for at dagsplanene er gjennomførbare.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at alle innsatte får tilbringe minst åtte timer utenfor cella hver dag og at dagsplanene er gjennomførbare

2.5.3. Sysselsettings- og aktivitetstilbud

Aktivitetsprosenten i Mandal fengsel er 85 %.¹³ Fengselet har syv ulike verksteder, butikk, bibliotek, kjøkken/kantine, musikk, barista og ordensperson. Fengselet kan tilby totalt 53-63 plasser med sysselsetting i arbeidsdrift, avhengig av årstid. Fengselet tilbyr også kortvarige kurs i samarbeid med Mandal videregående skole (MVS). Kursene er i truck-kjøring og stillas-bygging, og gjennomføres i perioder hvor det er nok påmeldte. Fengselet har planer om å starte opp et el-sykkelverksted i samarbeid med Sport1 i Mandal. Tilsynsrådet oppfatter at fengselet er bygget for å ha plass til flere innsatte enn det er sysselsettingstilbud til.

Verkstedet i Mandal fengsel får bestillinger både fra foreninger og privatpersoner. Fengselet forklarte at de ikke får lov av Statsbygg til å sveise på grunn av brannfare og mangel på avtrekk. Innsatte kan derfor ikke få fagbrev i sveising. Innsatte som arbeider på verkstedet reparer blant annet motorsykler for ansatte. Tilsynsrådet er positive til produktive og kreative arbeidstiltak, men påpeker at det kan være uheldig at innsatte utfører arbeid eller tjenester for ansatte. Maktforholdet mellom innsatte og ansatte er skjevt, og slike tjenester kan undergrave kravet om tillitt og likebehandling i fengselet.

Mandal videregående skole tilbyr fag på studiespesialisering fra VG 1 til VG 3-nivå. I tillegg tilbys det undervisning i treningslære og et begrenset tilbud på universitetsnivå. På tidspunktet for tilsynsbesøket var det to innsatte som hadde tilbud om høyere utdanning.

¹³ Målt i andel fengselsdøgn.

Fengselet har et aktivitetsrom i hver etasje i tillegg til et aktivitetsbygg. På aktivitetsrommet kan de innsatte spille bordtennis. Det er maksimalt fire innsatte som kan benytte seg av aktivitetsrommet samtidig. Hvis fire innsatte spiller bordtennis, kan ingen andre trene, ettersom inngangen til treningsrommet er i selve aktivitetsrommet. Tilsynsrådet ønsker en tilbakemelding på om fengselet kan finne en løsning slik at flere innsatte kan spille bordtennis og trene samtidig.

Innsatte opplever at det tar for lang tid fra innkomst til de får tilbud om aktivitet eller sysselsetting. Dette er uheldig av hensyn til den innsattes soningsprogresjon, velferd og ivaretagelse av normalitetsprinsippet.

Sysselsettings- og aktivitetstilbudet er ulikt for innsatte i andre og tredje etasje, hvor tredje etasje får mer tilbud om aktivitet enn andre etasje.¹⁴ Dette er uheldig. Fengselet opplyste at de har planer om at andre og tredje etasje skal likestilles for å unngå forskjellsbehandling mellom innsatte. Tilsynsrådet bemerkes at likestillingen må søkes oppnådd ved at tilbudet styrkes for innsatte i andre etasje, ikke ved at tilbudet reduseres for innsatte i tredje etasje.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at alle innsatte får et sysselsettingstilbud.
- jobber for å få innsatte raskt inn i aktivitet, og øke kapasiteten ved aktiviteter hvor det er ventetid.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- muligheten for at innsatte kan trene samtidig som det er andre innsatte ved bordtennisbordet.
- arbeidet med å likestille sysselsettings- og aktivitetstilbudet i andre og tredje etasje.

2.6. Kontrolltiltak

2.6.1. Utelukkelse

Fengselet rapporterte om 74 utelukkelse begrunnet i straffegjennomføringsloven § 37 i perioden juli 2024 til juli 2025. Fengsel mener selv at de generelt har få utelukkelse, men at antallet i perioder kan øke grunnet gjentakende utelukkelse for enkelte innsatte med en utfordrende adferd. Fengselet informerte om at de har et fokus på å avslutte utelukkelse så fort som mulig.

Innsatte som er utelukket fra fellesskapet, enten av fengselet eller av eget ønske, skal, i henhold til internasjonale anbefalinger, tilbys minimum to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag.¹⁵ Det er ikke «meaningful human contact» om det leveres mat eller medisiner til innsatte. Mandela-reglene legger også vekt på at kontakten skal være kontinuerlig heller enn kort og avbrutt.¹⁶

Fullstendig utelukkelse fra fellesskapet er et inngripende tiltak.

Forholdsmessighetsvurderingen må alltid inneholde en vurdering av risikoen for helseskade

¹⁴ Se rapportens punkt 2.2.1.

¹⁵ Europarådet: Komiteen for torturforebygging (CPT), Report to the Norwegian Government on the visit to Norway 2018, CPT/Inf (2019) 1, avsnitt 82.

¹⁶ Essex Paper 3: Initial Guidance on the Interpretation and Implementation of the UN Nelson Mandela Rules side 88 og 89.

ved utelukkelse, og hvilken effekt utelukkelsen vil ha på innsatte ut fra individuelle forutsetninger. Særlig gjelder dette psykisk syke innsatte, som Mandela-reglene anbefaler at ikke skal utelukkes fra fellesskapet, fordi det vil forverre deres helsetilstand.¹⁷

Tilsynsrådet har undersøkt begrunnelsen i to utelukkelsesvedtak. Den ene utelukkelsen ble hjemlet i straffegjennomføringsloven § 37 første ledd bokstav e, og ble begrunnet med at fengselet ville bli mer kjent med den innsatte og se hvem andre han kunne ha fellesskap med. Tilsynsrådet er kritisk til denne begrunnelsen. Tilsynsrådet har forståelse for at fengselet har behov for å få informasjon om de innsatte, men anbefaler andre, mindre inngripende tiltak for å kunne identifisere eventuelle risikofaktorer. Dette kan eksempelvis være kartleggingssamtaler, observasjon i daglig aktivitet, jevnlig samtaler med kontaktbetjent og eventuelt informasjonsinnhenting fra andre instanser der det er mulig.

Fire innsatte har i perioden juli 2024 til juli 2025 vært utelukket etter eget ønske i kortere eller lengre tidsrom. Til sammen utgjorde disse utelukkelsene i overkant av 80 døgn. Det lengste tidsrommet av de fire tilfellene strekker seg opp mot 70 døgn, noe Tilsynsrådet anser som bekymringsverdig. Det er vanskelig for oss å si noe om det tallet, men vi forutsetter at fengselet jobber for å avdekke årsaken til at enkelte innsatte ønsker å isolere seg. Dette er nødvendig for å kunne jobbe forebyggende mot isolasjon.

Mandal fengsel rapporterte om at 35 innsatte det siste året hadde fått mindre enn to timer meningsfull menneskelig kontakt i løpet av 24 timer. Mangel på meningsfull menneskelig kontakt ved isolasjon forekommer, ifølge fengselet, hovedsakelig i tilfeller hvor innsatte selv ikke ønsker kontakt. Fengselet forklarte at det er svært få avvik som skyldes at ansatte i fengselet ikke har mulighet til å tilby dette. Fengselet har likevel ikke alltid dokumentert at dette er årsaken til at de ikke hadde klart å gjennomføre to timer kontakt.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- jobber systematisk for å finne årsaken til at noen velger å selvisolere, får å forebygge unødvendig isolasjon.
- sørger for at alle innsatte får tilgang til minimum to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag.
- utarbeider et bedre system for loggføring av avvik når innsatte ikke får to timer meningsfull menneskelig kontakt, hvor begrunnelse er inkludert.

2.6.2. Sikkerhetscelle og sikkerhetsseng

Sikkerhetscelle skal kun benyttes når det er «strengt nødvendig», og der det ikke finnes mindre inngripende tiltak for å oppnå formålet. Inngrepet skal alltid være forholdsmessig.¹⁸

Fengselet rapporterte om ni vedtak om bruk av sikkerhetscelle i perioden juli 2024 til juli 2025. Varigheten på oppholdene på sikkerhetscellen var totalt 239 timer.

Fengselsledelsen uttrykte bekymring for økt bruk av sikkerhetscelle i fremtiden grunnet den nylige etableringen av avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå (SHS). Dette arealet ble tidligere brukt til å plassere innsatte som for en periode hadde behov for noe mer bemanning som følge av utfordringer knyttet til det å trives og fungere i en ordinær fellesskapsavdeling.

¹⁷ Essex Paper 3: Initial Guidance on the Interpretation and Implementation of the UN Nelson Mandela Rules, s. 88.

¹⁸ Straffegjennomføringsloven § 38 tredje ledd første punktum

Tilsynsrådet deler fengselets bekymring, og anbefaler fengselet å fortsette å jobbe for å begrense bruken av sikkerhetscelle i fengselet gjennom tettere oppfølging av innsatte med særskilt behov.

Tilsynsrådet har undersøkt to vedtak om bruk av sikkerhetscelle. Det første vedtak har en mye grundigere forholdsmessighetsvurdering enn det andre. Slike vedtak skal alltid inneholde en beskrivelse av hvilke mindre inngripende tiltak som er forsøkt, hvorfor de ikke var tilstrekkelige og hvordan bruk av sikkerhetscelle kan avhjelpe situasjonen. I tillegg skal vedtaket alltid inneholde forholdsmessighetsvurdering.

Tilsynsrådet fikk informasjon om at det ved ett tilfelle hadde vært plassert en innsatt på sikkerhetscelle fordi den innsatte ba om det. Tilsynsrådet viser til at vilkårene for bruk av sikkerhetscelle er strenge, og at fengselet må kunne dokumentere «en konkret begrunnelse for at alle lovens vilkår for bruk av sikkerhetscelle er oppfylt».¹⁹ Tilsynsrådet stiller seg tvilende til om vilkårene har vært oppfylt i dette tilfellet. Dersom en innsatt ønsker overføring til sikkerhetscelle, bør fengselet forsøke å løse situasjonen på andre måter.

I Sivilombudets besøksrapport bemerkes det at legevakt i kun svært sjeldne tilfeller kom på tilsyn til fengselet når innsatte var på sikkerhetscelle.²⁰ I de to vedtakene vi har sett, er det opplyst at legevakt var kontaktet. Tilsynsrådet kan imidlertid ikke se at det er skrevet noe om at legevakten faktisk hadde vært på tilsyn. Protokollene mangler også kontinuerlige vurderinger av om legevakten skal komme til fengselet for å se til den innsatte. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet utarbeider en bedre praksis på dette.

Tilsynsrådet observerte at sikkerhetssengen var plassert i gangen utenfor sikkerhetscellene, kun tildekt av et teppe. Innsatte som overføres til sikkerhetscelle er ofte i en svært vanskelig situasjon, og synet av sikkerhetssengen kan være en ytterligere belastning. Tilsynsrådet frykter at sikkerhetssengen kan fremstå som en «trussel», at den vil kunne bli tatt i bruk om ikke innsatte «oppfører seg» inne på cellen.

Fengselet forklarte at sengen er tung å flytte og at det var derfor den sto lett tilgjengelig. Slik vi forsto skal sengen inn på en sikkerhetscelle ved bruk. Som følge av vekten oppfatter Tilsynsrådet at det vil kunne være vanskelig å få sikkerhetssengen inn på en sikkerhetscelle når den eventuelt skal brukes. Tilsynsrådet er svært kritiske til at innsatte kan risikere å bli liggende på gangen utenfor sikkerhetscellene. Situasjoner hvor sikkerhetsseng må bli brukt, er ofte akutte. Plasseringen gjør det også vanskelig for fengselet å benytte seg av sikkerhetsceller og sikkerhetsseng samtidig.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- jobber for at bruken av sikkerhetscelle begrenses.
- forbedrer dokumentering i tilsynsprotokollen for sikkerhetscelle.
- kontinuerlig vurderer behovet for tilsyn av lege for innsatte som er plassert på sikkerhetscelle.
- unngår å benytte sikkerhetscellen i tilfeller hvor det ikke er strengt nødvendig.
- plasserer sikkerhetssengen i en egnet celle.

Tilsynsrådet ønsker en tilbakemelding på

- oppfølgingen av den innsatte da protokoll 1 opphører og protokoll 2 påbegynnes i det ene vedtaket som er oversendt Tilsynsrådet.
- fengselets rutiner for kontakt med helsetjenesten ved bruk av sikkerhetscelle. Tilsynsrådet ønsker en kopi av disse rutinene.

2.6.3. Visitasjon

Mandal fengsel rapporterer om følgende funn i fengselet i 2024:

Hva	Hvor	Antall
Narkotisk stoff	Celle, person, inntømt, brev	8
Brukerutstyr	Celle, inntømt	6
Alkohol	Celle	11
Mobiltelefoner	Person	1
Våpen/våpenlignende gjenstand	Celle, fellesskap	4

Antall registrerte mobiltelefoner er få, men fengselet forklarte likevel at de opplever en økning i bruk av mobiltelefoner blant de innsatte. Fengselet antar at mobiltelefonene oppbevares i kroppens hulrom, og uttrykker at dette er problematisk da det ikke alltid gir utslag i kroppsskanner.

Tilsynsrådet ønsker en tilbakemelding på

- hvor mange visitasjoner fengselet gjennomførte i 2024.

2.6.4. Cellevisitasjon

Omfanget av visitasjon av celler i Mandal fengsel har gått noe ned. Ifølge fengselet fokuserer de nå heller på grundigheten. Fengselet sa at betjentene alltid skal legge igjen en lapp med informasjon til innsatte etter cellevisitasjon, men Tilsynsrådet har fått informasjon om at dette sjeldent blir gjennomført. Innsatte opplever at cellen ser ok ut etter visitasjon.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sørger for at fengselsbetjenter legger igjen lapp til innsatte etter gjennomført cellevisitasjon.

2.7. Tilgang til helsetjenester

Helseavdelingen i fengselet har fem ansatte, og er bemannet til enhver tid. Legen er tilgjengelig hele dagen tirsdager og torsdager. Tannlege, psykiater og psykolog er til stede i fengselet en dag i uka.

Mandal fengsel benytter en digital innsatt-portal (CMS) som er et elektronisk kommunikasjonsverktøy. Det er én slik på hver etasje. De innsatte kan bruke denne for å sende elektroniske meldinger direkte til helseavdelingen. Fengselet forklarte at den ikke fungerte optimalt da vi var der, på grunn av en teknisk svikt. De fortalte at samtalelapper ble brukt som et alternativ. Fengselet hadde ingen postkasse, slik at lappene må leveres fra innsatte til betjenter, som igjen leverer lappene til helseavdelingen. Tilsynsrådet oppfattet at fengselet ønsker å bli mer digitalisert. Vi fikk imidlertid informasjon om at utover CMS har ikke kriminalomsorgen på nåværende tidspunkt systemer som er sikre nok til å kunne brukes av innsatte.

Medisiner deles ut av fengselsbetjenter. Mandal fengsel uttrykket selv at det er problematisk at medisinene deles ut av betjenter.

Tilsynsrådet observerte at medisintralla på vaktrommet var ulåst og med åpne skuffer. Vi har snakket med innsatte som har beskrevet utdelingen av medisiner som kaotisk. Tilsynsrådet mener i utgangspunktet at medisiner i størst mulig grad bør deles ut av helsepersonell. Vi fant også at alle ansatte som var innom vaktrommet hadde tilgang til medikamentene i medisintralla, både faste medisiner og eventuelt-medisiner. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet sørger for at medisinskapet blir låst, og tilgangen begrenses. Alternativt burde fengselet arbeide for at helseavdelingen i større grad kan levere ut medisinene.

Sovemedisiner deles ut ved innlåsning eller på medisinerunden klokken 22:00. Fengselet kan gjøre unntak og levere ut sovemedisin senere på kvelden dersom innsatte har behov for det. Tilsynsrådet ser denne fleksibiliteten som positiv. Innsatte har C-preparater på cellen, og administrerer disse på egenhånd.

Tilsynsrådet merker seg at Mandal fengsel mangler lokal tilgang til psykisk helseoppfølging til innsatte.

Fengselet rapporterer om to avlyste helserelaterte fremstillinger i perioden juli 2024 til juli 2025, hvor en av disse var på grunn av lav bemanning. Fengselet informerte om at de ikke alltid snakker med helseavdelingen før de avlyser en helsefremstilling på grunn av bemanning. De sa også at det er helseavdelingen som har ansvar for å sette opp en ny time.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- oppbevarer medisiner innelåst.
- utarbeider klare retningslinjer for hvem som har tilgang til innsattes medikamenter.
- arbeider for å bedre tilbudet om psykisk helseoppfølging.
- unngår å avlyse helserelaterte fremstillinger. Dersom en fremstilling likevel må avlyses skal fengselet kommuniserer med helseavdelingen om det.

2.8. Forebygging av selvskading og selvdrap

Mandal fengsel hadde i 2024 ikke hatt noen tilfeller av selvdrap, men syv tilfeller av selvskading. Disse var fordelt på fire innsatte. Fengselet forklarte at innsattes psykiske helseutfordringer er en faktor som skal vurderes ved innkomst, og at alle innsatte skal kartlegges for risiko knyttet til selvskading og selvdropsfare. Fengselet hadde ved tilsynsbesøket ingen aktive tiltaksplaner.

Tilsynsrådet har sett flere skjemaer for kartlegging av risiko for selvskading og selvdrap. I ett av skjemaene viser avkrysningen tydelig at en innsatt har hatt tanker om å ta sitt eget liv, i tillegg til at den innsatte tidligere hadde selvskadet. Fengselet skriver likevel i vurderingen av den innsatte at «[...] det å iverksette tiltak vil medføre større belastninger for hans del». Tilsynsrådet understreker viktigheten av å sette i gang tiltak i tilfeller hvor det er fare for innsattes liv og helse. Tilsynsrådet er kjent med at tilsyn på natten kan være en belastning for den innsatte, men viser til at det bør vurderes andre alternative tiltak, for eksempel økt kontakt med familie/venner, mer fellesskap eller systematiske samtaler med ansatte. Uansett er det svært viktig at kartlegginger som avdekker forhøyet risiko følges opp slik at ansatte som skal følge opp den innsatte blir kjent med risikoen, uavhengig av hvilke tiltak som iverksettes.

Fengselet fortalte selv at de bør bli flinkere til å dokumentere kommunikasjonen med helseavdelingen generelt, og spesielt i forbindelse med innsatte med forhøyet risiko for selvskading og selvdrap.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at alle innsatte med forhøyet risiko for selvskading eller selvdrap følges opp med en tiltaksplan.
- sikrer at tiltaksplanen tilpasses den enkeltes behov, og at flere ulike tiltak vurderes.
- sikrer at helsetjenesten involveres i oppfølgingen av innsatte med forhøyet risiko for selvskading eller selvdrap.
- etablerer et system som sikrer at alle ansatte er kjent med risikoen og hvordan den innsatte skal følges opp.

Tilsynsrådet ønsker en tilbakemelding på

- hvordan samarbeidet mellom fengselet og helse foregår ved opprettelsen av en tiltaksplan.

2.9. Kontakt med familie og venner

2.9.1. Innledning

Innsatte har rett til kontakt med familie og venner nå de sitter i fengsel. Begrensninger i retten krever hjemmel i lov, og må være nødvendig og forholdsmessig. Det følger av straffegjennomføringsloven at innsatte som hovedregel skal kunne motta besøk og benytte telefon for å ringe innenfor tilmålt ringetid.²¹ Det er videre vanlig at innsatte tilbys mulighet til å gjennomføre digitalt besøk ved bruk av nettbrett i fengsel (videosamtaler).

2.9.2. Ringetid

Fengselet opplyste at de innsattes ringetid som hovedregel er 30 minutter per uke, og at eventuell utvidelse av telefontiden varierer mellom etasjene. Innsatte i tredje etasje får 60 minutter ringetid per uke, noe øvrige innsatte anser som urettferdig. Fengselet informerte om at dette vil bli likestilt.

Tilsynsrådet vurderer at 30 minutter ringetid per uke utgjør en svært begrenset mulighet til å opprettholde kontakt med familie og venner. Det vises til Sivilombudets rapport «Innsattes mulighet til kontakt med familie og venner» som konkluderer med at det ikke er gitt noen begrunnelse for utgangspunktet om 30 minutter telefontid, og at det er behov for at innsattes mulighet for kontakt med venner og familie styrkes.²²

Innsatte med barn får ifølge fengselet fem minutter ekstra ringetid per barn. Innsatte opplever det likevel som vanskelig å få utvidet ringetid. Tilsynsrådet mener at fem minutter i løpet av en uke er svært lite for å opprettholde kontakten med sine barn. Så lenge det ikke er særlige grunner som tilsier begrenset kontakt, er det ikke til barnets beste å ha så lite kontakt med den ene av sine foreldre. Dette er særlig viktig der barna bor langt unna, eller av andre grunner sjelden er på besøk.

Fengselet informerte om at utenlandske innsatte får tilrettelagt for videobesøk i større grad, og enkelte innsatte har fått utvidet ringetid etter godkjent søknad. Slike tilpasninger ble gjort når det var kapasitet til det.

²¹ Straffegjennomføringsloven §§ 31 og 32.

²² Sivilombudet, *Innsattes mulighet for kontakt med familie og venner*, s. 17 og 18, (2025).

Innsatte i Mandal fengsel har fasttelefoner inne på cellene, noe de innsatte virker fornøyd med.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at alle innsatte får 60 minutter med ringetid, uavhengig av hvilken etasje de tilhører.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- om alle innsatte har 60 minutter ringetid, uavhengig av hvilken etasje de innsatte tilhører.

2.9.3. Besøk

Innsatte kan velge mellom ett fysisk besøk eller ett videobesøk per uke. Dette søkes om på lik linje som ved fysisk besøk. At man må velge mellom video eller fysisk besøk er ikke i tråd med føringene fra KDI.²³ Videobesøk er ment som et supplement til fysiske besøk.

Tilsynsrådet oppfatter at fengselet bruker mye tid på speiling og kontroll av innsattes besøk fra omverden, og anbefaler at fengselet sikrer kontinuerlig evaluering vedrørende bruken av videobesøk. Fengselet benytter seg også av sporadisk kontroll, og fortalte at alle innsatte skal være informert om dette i forkant. Vi mener kontroll er et inngrep i retten til privatliv. Det bør begrenses i størst mulig grad og kun brukes der det er nødvendig.

Innsatte har mulighet til å ta med seg mat til besøksrommet. Fengselet har begrenset maten til å gjelde vafler, pizza og liknende. Tilsynsrådet ønsker en tilbakemelding på hvorfor fengselet har begrenset hva slags type mat de innsatte kan ta med på besøk.

Innsatte med barn opplever i noen tilfeller at besøk i fengselet er ubehagelig og vanskelig. Kirkens bymisjon skriver på sine nettsider at de tilbyr hjelp med samvær, følgetjeneste og transport til/fra fengsel og samtaler i slike saker.²⁴ Innsatte uttrykker at de får for lite informasjon om Kirkens bymisjon, og Tilsynsrådet anbefaler derfor fengselet å tydeliggjøre dette, særlig for innsatte med barn.

Tilsynsrådet fikk informasjon om at de fleste besøk gjennomføres i besøksrommet, og at hvem som får benytte seg av besøksleiligheten, og når, fremstår tilfeldig. Tilsynsrådet oppfordrer fengselet til å tilrettelegge for mer bruk av besøksleiligheten, spesielt ved besøk av barn og familie.

For flere innsatte gjennomføres besøk ved bruk av glassvegg, slik at den innsatte og den besøkende sitter i hvert sitt rom, men kan se hverandre gjennom et vindu mellom rommene. Fengselet forklarte at vedtak om glassvegg benyttes i liten grad. Tilsynsrådet har imidlertid fått informasjon om de innsatte erfarer at fengselet bruker dette i utstrakt grad. Tilsynsrådet har også fått informasjon om at vedtak om glassvegg ved besøk har en fast varighet på seks måneder. Tilsynsrådet bemerker at vedtak om glassvegg bare kan benyttes i den grad det er nødvendig, og ønsker en tilbakemelding på hva som er fengselets praksis rundt slike vedtak

²³ Kriminalomsorgsdirektoratet, *Håndtering av Covid-19 – Gradvis normalisering av praksis for besøk i fengsel* (10.06.2026)

²⁴ Kirkens bymisjon, *Innsattes barn* (hentet fra kirkensbymisjon.dev08.dekodes.no okt. 2025).

når det gjelder varighet og opphør. Vi ber også om tilbakemelding på hvor mange vedtak om besøk med glassvegg som ble fattet i løpet av 2025.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer kontinuerlig evaluering vedrørende nødvendigheten av speiling ved videobesøk.
- informerer innsatte om muligheten til å kontakte Kirkens bymisjon for veiledning og tilrettelegging for besøk av barn i fengselet.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- begrunnelse for føringer på hvordan type mat den innsatte kan ta med ved gjennomføring av besøk.
- hvor ofte besøksleiligheten har vært benyttet det siste året.
- vilkår for når og hvordan vedtak om glassvegg kan opphøre, og i hvilken grad innsatte blir informert om varigheten på vedtaket samt vilkårene og klagemulighetene.
- hvor mange vedtak om besøk med glassvegg som ble fattet i løpet av 2025.

2.10. Tilbakeføringsarbeid

Mandal fengsel hadde totalt 105 løslatelser i perioden juli 2024 til juli 2025. Av disse var det 47 domfelte, 57 fra varetekt og en fra foregrepen soning.

Tilsynsrådet har fått informasjon om at innsatte har opplevd tilretteleggingen fra fengselet ved tilbakeføring, slik som hjelp til å skaffe bolig eller til å komme i kontakt med en NAV-koordinator, som manglende. Tilsynsrådet anbefaler fengselet å bidra aktivt i tilbakeføringsarbeidet til de innsatte.

Mandal fengsel hadde et måltall på 40 gjennomførte BRIK-kartlegginger i 2024. Fengselet gjennomførte 37 kartlegginger, og hadde på tidspunktet for rapporteringen 6 kartlegginger under arbeid. Fengselet vil også fra 2026 gjennomføre plan for oppfølging og progresjon (POP), hvor alle innsatte som takker ja skal få kartlegging. Mandal fengsel prioriterer innsatte som skal løslates i samfunnet, og forklarer at innsatte med utvisningsvedtak ikke får kartlegging – kun kontaktbetjent.

Fengselet opplyste om at de benytter seg av overføring til overgangsboligen i Kristiansand, men understrekte at de gjerne vil ha en egen overgangsbolig ved Mandal fengsel. Fengselet benytter seg også av overføringer til Haugaland fengsel, avdeling Sandeid, men opplever at innsatte ikke ønsker å være der, blant annet som følge av bruk av dobbeltceller.

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- styrker tilbakeføringsarbeidet.
- motiverer de innsatte til å benytte seg av muligheten for å søke overføring til lavere sikkerhet, for å sikre progresjon i soningen.

3. Tilsynsrådets anbefalinger

Tilsynsrådet mener at Mandal fengsel må sørge for at innsattes rettigheter og velferd ivaretas, uavhengig av overordnede rammebetingelser. Våre anbefalinger og punkter vi ønsker tilbakemelding på gjentas her:

Om Mandal fengsel

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- utbedrer overbygg i luftegården.

Barn og unge i fengselet

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- arbeider for at det ikke skal være barn i fengselet.

Innsatte med behov for tolk

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet. I den utstrekning det er nødvendig, må Mandal fengsel benytte tolk.

Kontaktbetjenter

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sørger for at alle innsatte har en fast kontaktbetjent å forholde seg til for å sikre forutsigbarhet, tillit og kontinuitet.
- sørger for at innsatte som ikke har kontaktbetjent får tildelt dette.

Kontaktutvalg

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- øker antall medlemmer i kontaktutvalget.
- gjennomfører regelmessige møter og sørger for et godt samarbeid med kontaktutvalget.
- sørger for at alle innsatte som har rett til det, får stemme ved valg.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- hvordan Mandal fengsel følger opp utviklingen og samarbeidet med kontaktutvalget.

Kommunikasjon mellom innsatte og ansatte

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- styrker kontaktbetjentordningen.

- sikrer at soningsplaner følges opp.
- bedrer forholdet mellom ansatte og innsatte.

Innlåsning og faktisk isolasjon

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at alle innsatte får tilbringe minst åtte timer utenfor vella hver dag og at dagsplanene er gjennomførbare.

Syssettings- og aktivitetstilbud

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at alle innsatte får et syssettingstilbud.
- jobber for å få innsatte raskt inn i aktivitet, og øke kapasiteten ved aktiviteter hvor det er ventetid.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- muligheten for at innsatte kan trene samtidig som det er andre innsatte ved bordtennisbordet.
- arbeide med å likestille syssettings- og aktivitetstilbudet i andre og tredje etasje.

Utelukkelse

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- jobber systematisk for å finne årsaken til at noen velger å selvisolere, for å forebygge unødvendig isolasjon.
- sørger for at alle innsatte får tilgang til minimum to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag.
- Utarbeider et bedre system for loggføring av avvik når innsatte ikke får to timer meningsfull menneskelig kontakt, hvor begrunnelse er inkludert.

Sikkerhetscelle og sikkerhetsseng

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- jobber for at bruken av sikkerhetscelle begrenses.
- forbedrer dokumentering i tilsynsprotokoll for sikkerhetscelle.
- kontinuerlig vurderer behovet for tilsyn av lege for innsatte som er plassert på sikkerhetscelle.
- unngår å benytte sikkerhetscellen i tilfeller hvor det ikke er strengt nødvendig.
- plasserer sikkerhetssengen i en egnet celle.

Tilsynsrådet ønsker en tilbakemelding på

- oppfølgingen av den innsatte da protokoll 1 opphører og protokoll 2 påbegynnes i det ene vedtak som er oversendt Tilsynsrådet.
- Fengselets rutiner for kontakt med helsetjenesten ved bruk av sikkerhetscelle. Tilsynsrådet ønsker en kopi av disse rutinene.

Cellevisitasjon

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sørger for at fengselsbetjenter legger igjen lapp til innsatte etter gjennomført cellevisitasjon.

Tilgang på helsetjenester

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- oppbevarer medisiner innelåst.
- utarbeider klare retningslinjer for hvem som har tilgang til innsattes medikamenter.
- arbeider for å bedre tilbudet om psykisk helseoppfølging.
- unngår å avlyse helserelaterte fremstillinger. Dersom en fremstilling likevel må avlyses bør fengselet kommunisere med helseavdelingen om det.

Forebygging av selvskading og selvdrap

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at alle innsatte med forhøyet risiko for selvskading eller selvdrap følges opp med en tiltaksplan.
- sikrer at tiltaksplanen tilpasses den enkeltes behov, og at flere ulike tiltak vurderes.
- sikrer at helsetjenesten involveres i oppfølgingen av innsatte med forhøyet risiko for selvskading eller selvdrap.
- etablerer et system som sikrer at alle ansatte er kjent med risikoen og hvordan den innsatte skal følges opp.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- hvordan samarbeidet mellom fengselet og helse foregår ved opprettelsen av en tiltaksplan.

Ringetid

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer at alle innsatte får 60 minutter med ringetid, uavhengig av hvilken etasje de tilhører.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- om alle innsatte har 60 minutter ringetid, uavhengig av hvilken etasje de innsatte tilhører.

Besøk

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- sikrer kontinuerlig evaluering vedrørende nødvendigheten av speiling ved videobesøk.
- Informerer innsatte om muligheten til å kontakte Kirkens bymisjon for veiledning og tilrettelegging for besøk av barn i fengselet.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- begrunnelse for føringer på hvordan type mat de innsatte kan ta med ved gjennomføring av besøk.
- hvor ofte besøksleiligheten har vært benyttet det siste året.
- vilkår for når og hvordan vedtak om glassvegg kan opphøre, og i hvilken grad innsatte blir informert om varighet på vedtaket som vilkårene og klagemulighetene.
- hvor mange vedtak om besøk med glassvegg som ble fattet i løpet av 2025.

Tilbakeføringsarbeidet

Tilsynsrådet anbefaler at Mandal fengsel

- styrker tilbakeføringsarbeidet.
- motiverer de innsatte til å benytte seg av muligheten for å søke overføring til lavere sikkerhet, for å sikre progresjon i soningen.

4. Tilbakemelding og oppfølging

Mandal fengsel har fått mulighet til å kommentere faktaopplysningene i rapporten juli 2026. Fengselet er også bedt om å redegjøre for sin oppfølging av rapportens anbefalinger innen 10. august 2026 som vil publiseres sammen med tilsynsrapporten.